ਕੇਸ ਵੇਰਵੇ

ਪੀ. ਸਰੰਗਾਪਾਨੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਥ੍ਰੂ ਐਲ.ਆਰ ਪਾਕਾ ਸਰੋਜਾ
ਬਨਾਮ
ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ
(2011 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2173)
ਸਤੰਬਰ 21, 2023
[ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੁੱਖ ਨੋਟਸ

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ: ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਰੀਡ ਵਿਦ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਧੀਨ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਿਵਾਰਣ ਐਕਟ, 1988.

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਿਵਾਰਣ ਐਕਟ, 1988 – ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 1500 ਰੁਪਏ ਮੰਗੇ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਰੀਡ ਵਿਦ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ – ਉਚਿਤਤਾ:

ਫੈਸਲਾ: ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਟ੍ਰੈਪ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ – ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਮਲੀਨ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਮਲੀਨ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਬੋਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਸਟੈਟਿਊਟਰੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੋਟੀਵ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਸੀ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਬਚਾਅ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਮਲੀਨ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਆਡਿਟ ਫੀਸਾਂ ਵੱਲ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਰਕਮ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ – ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ – ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਰਵ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ – ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 – ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਅਣ-ਉਪਲਬਧਤਾ – ਪਰਿਣਾਮ:

ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਅਣ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ

ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੌਖਿਕ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਅਣ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 – ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ:

ਫੈਸਲਾ: ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਅਣੁਚਿਤ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੋਟੀਵ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ – ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਣਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11] ਪੀ. ਸਰੰਗਾਪਾਨੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਥ੍ਰ. ਐਲ.ਆਰ ਪਾਕਾ ਸਰੋਜਾ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ

435

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 21.03.2011 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ CRLA ਨੰਬਰ 54 ਆਫ਼ 2005.

ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ:

ਡੀ. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੈੱਡੀ, ਹ੍ਰਿਤਿਕ ਮਾਂਚੰਡਾ, ਮਿਸਿਜ਼ ਡੀ. ਭਾਰਤੀ ਰੈੱਡੀ,
ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ.

ਸਿਰੀਸ਼ਾਰਾ ਪੀਚਾਰਾ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ, ਦੁਵ੍ਵਰੀ ਸੁਬਰਾਹਮਣਿਆ
ਭਾਨੂ, ਮਿਸ ਪੱਲਵੀ, ਮਿਸ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸਿਨਹਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਕੀਲ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਮੂਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀ. ਸਰੰਗਪਾਣੀ ਪੁੱਤਰ ਲਕਸਮਾਇਆਹ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੌਰਾਨ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਾਕਾ ਸਰੋਜਾ ਨੂੰ 31 ਅਗਸਤ, 2023 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ 21ਵੀਂ ਮਾਰਚ, 2011 ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 54 ਆਫ਼ 2005, ਜਿਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀਅਤੇ 06.01.2005 ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਲਈ ਐਸ.ਪੀ.ਈ.ਅਤੇ ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਕੇਸਾਂ-ਕਮ-ਚੌਥੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ਼ ਜੱਜ ਸਿਟੀ ਸਿਵਿਲ ਕੋਰਟ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ CC.No.08ਆਫ਼ 1994 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀਨੰਬਰ 1 ਪੀ.ਸਰੰਗਪਾਣੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ) ਦੀ ਧਾਰਾ7 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ 13(2) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ 1,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾਕਾਮਹੋਣ 'ਤੇ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਅਤੇਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ)ਵਾ/ਆਰ 13(2) ਦੇ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 2,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ

ਗਿਆ ਸੀ,ਨਾਕਾਮ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣ ਲਈ।

3. ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ਪੱਤਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਐਲ.ਰਾਜੂ, ਐਂਟੀ-ਕਰਪਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ,ਵਰੰਗਲ ਰੇਂਜ, ਵਰੰਗਲ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਪੀ.ਸਰੰਗਪਾਣੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਪੀ.ਵਾਸੁਦੇਵ ਪੁੱਤਰ ਮੱਲਿਆਹ ਖਿਲਾਫ਼ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀ.ਵਾਸੁਦੇਵ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਕੇਲੇ ਹੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਇੰਮਾਦੀ ਲਕਸਮਾਇਆਹ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ।

4. ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸ੍ਰੀ ਸਰੰਗਪਾਣੀ ਜਦੋਂ ਸਹਕਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 27.03.1993 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਇੰਮਾਦੀ ਲਕਸਮਾਇਆ ਤੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਪੀ.ਵਾਸੁਦੇਵ ਲਈ, ਜੋ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਖੰਮਮ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਸਨ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਆਵਜੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 1500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਪਕਸ਼ਪਾਤ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮੋਟੀਵ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(d)(iv) & 13(2) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਸ੍ਰੀ ਦਾਮਾ ਪੁੱਲਾਇਆਹ ਨੂੰ ਆਰਸੀ ਨੰਬਰ 146/92-6.ਸੀ. ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਪੀਡਬਲਿਊ-2 ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਲਕਸਮੀ ਨਰਸੂ, ਜੋ ਇੱਕ ਮਧਿਆਸਤਾ (ਪੰਚ ਗਵਾਹ) ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਖੰਮਮ ਵਿੱਚ ਜੌਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ, ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਟ੍ਰੈਪ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਐਲ.ਐਨ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ – II ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੀਡਬਲਿਊ-4 ਸ੍ਰੀ ਬੀ. ਪੁੱਲਾ ਰੈੱਡੀ ਸੀ, ਜੋ ਲਚੁਛਨਗੁਡੇਮ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀ. ਪੁੱਲਾ ਰੈੱਡੀ ਦੇ ਨਿਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲਈ। ਪੀਡਬਲਿਊ-5 ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਪੇਂਗਲਾਇਸ਼, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਏਸੀਬੀ, ਛਾਪਾਮਾਰ ਟੀਮ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਸੀ; ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਿਊ-6 ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਐਲ. ਰਾਜੂ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਰੰਗਲ ਰੇਂਜ ਦੇ ਤਾਂ ਡੀਐਸਪੀ ਸਨ, ਨੂੰ ਜਾਲ ਬਿਛਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਮ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

6. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਪੀ.ਸਾਰੰਗਾਪਾਨੀ ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੀ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ. ਉਸ ਨੇ ਅੰਤਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਆਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਸ੍ਰੀ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਖਮਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਚਿੰਤਕਨੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕੇ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰਲੂ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ.

7. ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤ, ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਤੌਰ ਪਰੇ ਹਨ ਸ਼ੱਕ. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ. ਹਾਈ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਾਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸਜ਼ਾ।8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਘੋਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ

ਗ੍ਰੈਟੀਫਾਈ ਕੈਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਬੀ ਜੈਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ1 , ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਏ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰੈਟੀਫਾਈ ਕੈਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਣਾ ਅਧੀਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧਾਰਾ 20 ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕੀ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ, ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੰਗ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਧੀਕ ਆਈ-ਕਲਾਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਖੁਦ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਆਡਿਟ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਰੈਂਡੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਰੰਜਿਸ਼ ਸੀ।

9. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਥਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਅਣ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੌਖਿਕ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਹ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨੀਰਜ ਦੱਤਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਸਰਕਾਰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ ਦਿੱਲੀ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

“88.6. (i) ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 'ਵਿਰੋਧੀ' ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੌਖਿਕ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਫਿਰ ਤੋਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਤਾਂ ਰੁਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਬਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

10 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਰਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਕਤ ਰਕਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਸ਼ੀਲ ਵਿਆਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸਾ ਉਸ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਵੀਕਾਰਿਆ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਣਾ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 20 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ -

“20. ਧਾਰਣਾ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਕੋਈ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਸਵੀਕਾਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਧਾਰਾ 7 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੱਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ, ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਗਲਤ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਜਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ, ਜਾਂ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ, ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।”

11. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬੇਜਾ ਫਾਇਦਾ ਭਾਵ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਮਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੇਜਾ ਫਾਇਦਾ ਇੱਕ ਮੋਟੀਵ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਜਿਹਾ ਮਾਨ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨੇਰਜ ਦੁੱਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਮਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਪਟਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"88.7. (g) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਉੱਤੇ, ਧਾਰਾ 20 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਉਸ ਮੋਟੀਵ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਵਜੋਂ ਉਠਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਮਾਨ ਵੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 20 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 13(1)(d)(i) ਅਤੇ (ii) ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।"

12. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਟ੍ਰੈਪ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਾਗਰੂਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਦੂਸ਼ਿਤ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਬੋਝ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਸਿਫ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਲਈ ਇੱਕ ਮੋਟੀਵ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਬਚਾਅ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਆਡਿਟ ਫੀਸ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੰਮਾਦੀ ਲਕਸਮਾਇਆ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ।

13. ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਮੂਲਿਆਂਕਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਰ/ਵ 13(2) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੈਧ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ।

14. ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate